

Модуль 2. Один стимул - багато реакцій

Лекція 17. Розвивайте творчий інтелект, або відшукуйте гідні проблеми

Як стверджує Р. Стернберг, творчу натуру відрізняє видатне синтетичне мислення - здатність бачити зв'язки, приховані від решти людей. Для того, аби розвивати творчий інтелект, слід з'ясувати визначення поняття «творчість». Зазвичай під творчістю мають на увазі суспільно-культурну оцінку новизни, доречності, якості та значущості продукції. Відтак, маючи справу з певною оцінкою творчості, слід запитати себе: «А судді хто?». А потім згадати застереження А. Шопенгауера: «Ніхто не може бачити вище за себе». Судження безпосередньо залежать від особистості того, хто їх робить.

Р. Стернберг наголошує, що із розвитком творчості справи кепські, оскільки для пасивної більшості творчі люди є опозиціонерами та викликають роздратування. Американську школу відомий дослідник інтелекту сильно критикує за одержимість стандартизованими тестами та повне ігнорування розвитку творчих здібностей. Отже, творчий інтелект - це сукупність якостей особистості, які варто розвивати в школі:

- 1) шукати приклади для наслідування, а потім самим ставати ролевими моделями;
- 2) ставити під сумнів сталі принципи та надихати на це інших;
- 3) дозволяти собі помилятися та терпимо ставитися до помилок інших;
- 4) йти на обдуманій ризик та заохочувати до цього інших;
- 5) шукати задачі собі та іншим, що потребують творчих зусиль;
- 6) визначати та перевизначать проблеми, допомагати в цьому іншим;
- 7) прагнути винагороди творчих зусиль та визнавати творчість інших;
- 8) надавати собі та іншим час для творчості;

- 9) терпимо ставитись до невизначеності та заохочення інших до цього, ;
- 10) з розумінням ставитися до перепон, що їх доводиться долати творчим людям;
- 11) прагнути до досконалості;
- 12) розуміти важливість адаптації до оточуючого середовища.

Навіть у демократичних країнах творчі люди сприймаються як опозиціонери, а у посттоталітарних (до яких слід віднести і Україну) й поготів. Творче мислення неодмінно наштовхується на опір. Уникнути опору неможливо. Р. Стернберг тривалий час мучився питанням: «Куди зникають творчі дарування, яких так багато він бачив в Йельському університеті?». І згодом для нього стала очевидною відповідь: вони просто здаються. Рано чи пізно творчі натури доходять висновку, що гра не вартує свічок, особливо якщо творчість частіше карається, ніж винагороджується. Й лише по-справжньому творчі люди наполегливо тримаються обраного курсу, зневажаючи короткотерміновими вигодами заради стратегічної мети та головного призу.

У нашому суспільстві цінується успіх, але як факт, котрий вже відбувся. Зрідка хто замислюється над тим, як саме досягається цей успіх. У досягненні успіху важливу роль відіграє низка чинників, проте провідним є саме творчий інтелект.

Як підсумок зазначимо, що творчі люди подібні до інвесторів: вони купують за низьким курсом, а продають за високим. Інвестори проробляють подібні речі в світі фінансових операцій, а поле діяльності творчих людей – світ ідей. Творчі люди генерують ідеї, які, як правило, не приймаються більшістю публіки.

В освіті варто робити наголос на творчість. Не біда, якщо не будуть розглянуті якісь дрібниці (безумовно, там, де це припустимо). Немає нічого важливішого, ніж захоплена діяльність, яка сприяє розвитку творчості.